

مرکز مجرب از امام صادق علیه السلام

سیوطی

جلسه ۸۹

استاد: وافى یزدى

موضوع: فعل متعدی و لازم

نکته ۱:

در مواردی که فعل لازم، با حرف جر متعدی می شود، گاهی حرف جر سماعاً حذف می شود و مجرور آن منصوب می شود که به آن منصوب به نزع خافض گفته می شود:

تمرونَ الدیارَ و لم تعوجوا... (اصلش: تمرون بالدیار)

نکته ۲:

گاهی حرف جر حذف می شود ولی اثر آن (مجرور شدن) باقی می ماند: أشارت کُلیبٍ بالأصابع (اصلش:

أشارت الی کلب)

نکته ۳:

حذف حرف جر در «آن» و «أن» مصدری، قیاسی و شایع است به شرطی که اشتباهی رخ ندهد: عجبیت أن یدوا

(من أن یدوا) - عجبیت أنك قائم (من أنك قائم)

نکته ۴:

محل اعرابی «آن» و «أن»، هنگام حذف حرف جر:

نزد سیبویه و فراء: محلاً منصوب

نزد مصنف، خلیل و کسایی: محلاً مجرور

نکته ۵:

در مثال «رغبت فی أن تقوم» و سایر موارد شبیه این مثال، حذف حرف شایع نیست، زیرا معنای «رغبت» وابسته به

حرف جرّی است که با آن استعمال می شود و اگر حرف جر حذف شود، دو معنای متفاوت در مورد آن متصور است که

باعث اشتباه می شود (زیرا مخاطب ممکن است حرف جر حذف شده را «عن» یا... تصور کند).